

Asutawa Kogu

4. istungjärk. **Protokoll nr. 128 (9).**

1920. a.

Asutawa Kogu koosolek 7. mail 1920. a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 100 Asutawa Kogu liiget.

Walitsuse lauas: toitlusminister **J. Kriisa**, põllutööminister **Th. Pool**, haridusminister **K. Treffner**.

P ä e w a k o r d:

1. Awalikkude algkoolide seadus — III lugemisel.

2. Kinnitusameti seadus — II lugemisel.

3. Kinnitusnõukogu seadus — II lugemisel.

4. Haiguste wastu ja emade kinnitamise seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab esimees **A. Rei**.

Sekretäri kohal abisekretäär **A. Jürman**.

Koosolek algab kell 5.30 min.

1. Päewakorra täiendamine. Juhataja **A. Rei**: Awan Asutawa Kogu koosoleku. Tänase päewakorra täienduseks on ettepanek tehtud I päewakorra-punktiks komisjoni täiendawad walimised wõtta. (Hääletatakse.) Seega on ettepanek nähtawa enamusega wastu wõetud.

2. Komisjonide täiendawad walimised. On ettepanek tehtud rahaasjanduse komisjoni liikme Schipai asemele akl. Ehrlich walida. See ettepanek on rahwaesitaja Kornel'i poolt. (Hääletatakse.) Seega on ettepanek nähtawa enamusega wastu wõetud.

K. Kornel (rhw.): Panen ette wälisajade komisjoni liigete Bachman'i ja Schipai asemele Kuusner ja Järwe walida.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Seega on ettepanek nähtawa enamusega wastu wõetud.

M. Kurs-Olesk (sd.): Panen ette hariduskomisjoni liikmeks rahwaesitaja Kartau asemel rahwaesitaja Püüman walida.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Seega on ettepanek nähtawa enamusega wastu wõetud.

K. Kornel (rhw.): Panen ette põhiseaduse komisjoni liikmeks rahwaesitaja Bachman'i asemele rahwaesitaja Westholm walida.

M. Kurs-Olesk (sd.): Panen ette põhiseaduse komisjoni Kartau asemele Oinas walida.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Seega on ettepanekud nähtawa enamusega wastu wõetud.

3. Awalikkude algkoolideseadus — III lugemisel. Hariduskomisjoni aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 56 ja 57.

IV osa. Õpetajad. § 56. Algkooli õpetajaid waliwad ja registreeriwad asutused on ette nähtud sellekohases seaduses.

§ 57. Algkooli õpetajaiks wõib walida isikuid, kes on lõpetanud õpetajate seminaari kursuse, ehk kesk-wõi kõrgema õpeasutuse lõpetajad, kes õpetaja kutse on omandanud.

Märkus: Niikaua kui ei ole tarwlikku arwu selle paragrahwi nõuetele wastawaid õpetajaid, wõib walida algkooli õpetajaiks isikuid, kes hariduslikult wastawad sellekohastele ajutiselt maksuwate seaduste nõuetele.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

§ 58. Walimine peab olema awalik. Temast tuleb teada anda hiljemalt 2 nädalat enne walimist ajalehes, kus koolide kohta käiwad ametlikud teated ilmuwad, ja vähemalt kahes teises lehes.

H. Nurk (sd.): Ma panen ette selle paragrahwi lõpulauset wälja jätta, algades sõnadest: „kus koolide kohta käiwad ametlikud teated ilmuwad, ja vähemalt kahes teises lehes.“ Praegu õieti seesugust kooli ametlikku lehte ette nähtud ei ole. Meil on üks ametlik ajaleht, see on „Riigi Teataja“, ja kas loetakse ka see kooli ametlikuks ajaleheks, wõi mõeldakse kooliõpetajate walimisi ka „Riigi Teatajas“ awaldada, wõi jälle midagi teist, mina aga sellest aru ei saa. „Riigi Teataja“ ka kooli ametlikuks ajaleheks teha ei ole otstarbekohane, niisama ka temas kooliõpetajate walimisi wälja kuulutada, ja teisi ametlikke kooliajalehti meil ei ole, sellepärast panen ette selle paragrahwi lõpp wälja jätta. (W a h e l h ü ü e: O n, o n!)

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Päts: Ma pean selle kohta tähendama, et meil on praegu olemas kooli kohta käiw ajaleht „Kaswatus“, mis haridusministeeriumi toetusel wälja antakse. Igatahes leian tarwiliku olewat, et kuulutused kooliõpetajate koh-tade üle seal awaldataks, et kooliõpetajad teaksid, kus wakant kohti otsida. Sellepärast jääb see märkus tarwilikuks.

Juhataja A. Rei: Et komisjoni aruandja rahwaesitaja Nurk'i ettepanekuga ühinenud ei ole, sellepärast tuleb see ettepanek eraldi hääletamisele. Nimelt on rahwaesitaja Nurk'i poolt ettepanek tehtud käesolewa § 58 teist poolt wälja jätta, algades sõnadest „kus koolide kohta käiwad ametlikud teated ilmuwad, ja vähemalt kahes teises lehes.“ (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawa enamusega on see ettepanek tagasi lükatud. Nüüd tuleb see paragrahw komisjoni aruandja poolt ettepanend kujul hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawa enamusega on § 58 wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 59. Õpetaja walimise juures on waliwal asutusel õigus nõuda kandidaadilt peale teiste tarwilikkude tunnistuste weel tunnistuse ettepanemist tema endise teenistuse kohta õpetajate ametiühisuselt, et wiimane ei ole walitawa wastu professionaaleetika seisukohalt.

Märkus: Esimest korda ametisse

astuwalt õpetajalt ei wõi nõuda ametiühisuse tunnistuse ettepanemist.

Juhataja A. Rei: (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawa enamusega on § 59 wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 60. Õpetaja koha pealt lahkumine sünnib loomulikult kooliaasta lõpul see on 31. juulil, millest lahuja peab teatama kooliülewalpidajale hiljemalt 1. juulil. Uue õpetaja walimine tuleb ette wõtta kohe peale lahkumis-teadaandmist, mitte hiljem kui kaks nädalat enne õpetöö algust.

Juhataja A. Rei: Panen selle paragrahwi hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawa enamusega on § 60 wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 61. Õpeaasta kestusel wõib kooli pealt lahkuda mõjuwail põhjustel ainult maakonna wõi linna kooliwalitsuse loaga. Uue õpetaja walimine tuleb toime panna kohe peale seda, kui lahkumine lubatud.

Juhataja A. Rei: (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawa enamusega on § 61 wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 62. Õpetaja loetakse ametisse astunuks sellest ajast, millest arwates teda registreeritud ametisse. Kui õpetaja sügisel tegeliku õpetöö algusest ametis on, siis loetakse ta teenistuse algus 1. augustist.

H. Nurk (sd.): Koolitöö alguseks loetakse siin 1. august, aga meie wõtsime ühe paragrahwi wastu, mille järele haridusministeerium ära määrab, mil koolitöö tõsiselt algab ja see aeg saab hiljem olema, wõib olla wahest augustikuu lõpp wõi koguni septembrikuu algus. Käesolewa paragrahwi järele tuleb wälja, et inimesele hakatakse palka maksma enne, kui ta weel ametis ei ole. See on täiesti uus printsiip, mida riigiteenistuses senni mitte ei ole olnud. Harilikult maksetakse inimestele palka ikka selle aja eest, kus nad ametis on ja sellepärast teen ma ettepaneku selle paragrahwi wiimast osa: „Kui õpetaja sügisel tegeliku õpetöö algusest ametis on, siis loetakse ta teenistuse algus 1. augustist“, wälja jätta. Tarwis on jääda ikka sellele seisukohale, et

töö eest maksetakse palka, aga mitte mõne muu asja eest.

A. Weiderman (töer.): Öppeaasta lõpuks käesolewa seaduse järele loetakse 31. juuli. Kui õpetaja teise kohta läheb, siis saab ta järelikult endiselt kohalt kunni 31. juulini palka. Võib olla et mõnesugused põhjused sunniwad, et walimised mitte 1. augustil ei ole, waid 25 augustil. Niisugusel puhul jääks õpetaja, kes senni ametis on olnud ja kes ühest koolist teise üle läheb, ilma palgata. Niisugust asjaolu ei wõiks lubada. Weneaegse seaduse järele hakati keskkoolides ja nendes koolides, mis riik ülewal pidas, 1. juulist palka maksuma; meil hakatakse aga 1. augustist, tähendab üks kuu hiljem. Minu arwates ei oleks mingisugust põhjust ega tarwidust seda seisukohta halwendama hakata, kui ta senni on olnud ja sellepärast toetan ma komisjoni ettepanekut.

H. Nurk (sd.): Rahwaesitaja Weiderman tõi ette selle seisukoha, kui koha peale walitakse õpetaja, kes enne juba mujal ametis oli. Kujutage aga ette seda seisukorda, kus walitakse ametisse inimene esimest korda. Mina toetan igatahes oma ettepanekut.

M. Martna (sd.): Teatan, et meie fraktsiooni liikme Nurk'i arwamine mitte fraktsiooni arwamine ei ole. (H. Nurk, sd.: Ma ei ole sellest rääkinud.)

A. Tellman (töer.): Ma ütlen, et kooliõpetaja ei ole päewatööline. Kui kooliõpetaja annab palwe sisse, et teda ametisse wõtta, siis ei saa tema enne walimisi teist ametit pidada, waid peab omale, kas päewatöö wõtma wõi jälle nälgima. Teiselt poolt on tema peal teatavad kohustused: ta peab ennast õpetööle ette walmistama. Kuskil päewatööl olla on kooliõpetajal igatahes raske, ja sellepärast toetan ma seda paragrahwi ettepanekut kujul.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **W. Päts**: Neile wäidetele, millega rahwaesitaja Nurk'ile on wastu waieldud, wõiks weel seda juurde lisada, et õpetajate palk on ühes suwe waheaegadega. Kui meie wõtame sügisel õpetaja ametisse ja tema teeks oma tööd kunni 1. jaanuarini, siis oleks temal teiste õpetajatega õigus saada ka palka

selle aja eest, kus teistel õpetajatel puhkeaeg oli. Arwan täiesti loomuliku olewat, et õpetaja esimesest augustist wõiks palka saada. Kõike seda, mis siin räägitud, arwesse wõttes, ei saa ma rahwaesitaja Nurk'i ettepaneku poolt olla.

Juhataja **A. Rei**: Rahwaesitaja Nurk'i poolt on § 62. juurde parandus tulnud, paragrahwi wiimane osa wälja jätta. Panen rahwaesitaja Nurk'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Panen § 62. hääletamisele sel kujul, nagu aruandja ta ette kandnud. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 62. wastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 63. ja 64.

§ 63. Iga 30—50 õpetaja kohta peawad maakonnad ja linnad ametisse panna ühe tagawaraõpetaja, kes puuduwate õpetajate aset täidab ja wabal ajal on koduõpetuse ja wäljaspool kooli haridusinstruktoriga kohustetäitja.

§ 64. Tagawaraõpetajate kohta makswad kõik teiste õpetajate kohta käiwad seadused ja määrused.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

„§ 65. Peale õpetajate palga makstakse maakonna tagawaraõpetajatele tarwilikud reisikulud ja päewarahad riigiteenistuses olewate isikute kohta makswate normide järele.“

§ 65. lõpuosa wõeti II lugemisel Asutawa Kogu poolt wastu. Hariduskomisjon arutas seda ettepanekut, sest hariduskomisjoni poolt ei olnud see mitte ette pandud. Hariduskomisjon leidis, et see paragrahw wastuwõetaw ei ole, sellepärast, et mõnes maakonnas on wälja töötatud ise normid. Teen ettepaneku, et § 65. esimene osa nii kui ta ette loetud sai, saaks wastu wõetud, ja wiimane osa, peale hakates sõnaga „riigiteenistuses olewate isikute kohta makswate normide järele“, saaks wälja jäetud.

Juhataja **A. Rei**: Sõnasoowijaid ei ole. Panen aruandja poolt tehtud paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Parandus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega §§ 66—70.

§ 66. Kui ette on näha, et algkooli õpetaja mõjuwail põhjustel peab koolitööst kauemaks ajaks eemale jääma ja tagawaraõpetaja tema kohuseid niikaua täita ei saa, siis walitakse temale asetäitja, kunni tema koolitöösse tagasitulekuni. Wähemalt üks kuu aega enne alalise õpetaja töössetulekut tuleb sellest teatada asetäitjale. On seda wõimatu täita, wõi leida asetäitjale uut kohta, siis on wiimasel õigus palka edasi saada ühe kuu jooksul pärast seda, kui temale teatati alalise õpetaja tagasitulekust.

§ 67. Õpetajatele maksetakse palka kuukaupa ja kindlate sellekohases eriseaduses ettenähtud määrade järele.

§ 68. Kooliülewaltpidajate nõusolekul ettewõetud põhjalikkude ja kulukate maaparandustööde ja sisseseadete, nagu maatorutamise, riolimise, puude ja põsaste istutamise, kaitseaja ehitamise ja muu peale on õpetajal õigus saada kogukondlikku wõi riiklikku abi. Kui õpetaja nimetatud tööde ja sisseseadete peale tarwilikul määdul toetust saanud ei ole, siis maksetakse temale tema äramineku puhul tähendatud kulude eest tasu kooliülewaltpidajate poolt asjatundjate hindamise põhjal.

§ 69. Kooli maaosa tarwitamise õigus õpetajate wahetamisele järgnewal suwel on lahkujal õpetajal, kui ta koolis töötas kunni kewadise õpetöö lõpuni. Lahkus ta koolist enne õpetöö lõppu, siis jääb maa tarwitada uuele õpetajale.

§ 70. Õpetajate ametist wabastamise kord on ette nähtud sellekohases eriseaduses.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

„V. Koolijuhataja. § 71. Juhataja walitakse sama asutuse poolt, kes õpetajad walib. Walimisest wõtawad osa hääleõigusega kooli pedagoogikanõukogu ja hoolekogu esitajad, igast asutusest üks.

Märkus. Juhataja ajutise äraoleku ajaks walitakse pedagoogikanõukogu poolt temale asetäitja“.

Pean tähendama, et § 71. kohta on II lugemisel terwe rida parandusi tehtud, ja kui need parandused II lugemisel üksikult ette toodi, siis ei saanud ta lõppudelõpuks hääleteenamust ja sellepärast jäi

see paragrahw vastu wõtmata. Kodukorra järele tuleb § 71. III lugemisel uuesti hääletamisele. Teen ettepaneku seda paragrahwi niisugusel kujul hääletamisele wõtta, nagu ta komisjoni poolt on ette pandud.

J. Piiskar (is.): II lugemise puhul tegin mina ettepaneku selles mõttes, et vastu wõtta see paragrahw sel kujul, nagu ta hariduskomisjoni poolt wälja töötatud eelnõus oli, kus koolijuhataja walimine oli antud õpetajatenõukogu ja hoolekogu kätte, tähendab nende asutuste kätte, kes koolile kõige lähemal seisawad, kes kooli heast käekäigust kõige enam huwitatud on. Toonitasin muuseas seda, põhjendades, et kõrwaldatud saaks see minewikust pärandatud toon, kus meil koolides juhatajate asemel nähti direktorid, kes suure wõimuga warustatud olid. Nüüd tahaksime meie näha koolijuhatajas wanemat kaastöölist. Koolijuhataja walimise wõib täiesti usaldada nende asutuste hooleks, mille peale ma tähendasin, ja sellega kordan ma III lugemisel oma ettepanekut, et § 71. saaks järgmisel kujul vastu wõetud: „Juhataja walitakse õpeaasta algul õpetajate nõukogu poolt ühes hoolekoguga järgnewa nelja aasta peale ja registreeritakse õpetajaid registreeriwa asutuse poolt.

Märkus. Juhataja ajutise äraoleku ajaks walitakse pedagoogikanõukogu poolt temale asetäitja.“

A. Tellman (töer.): Ma tahtsin siin härra Piiskar'ile vastu rääkida. Härra Piiskar wõrdleb koolijuhataja walimisi tsaariaegsete walimistega. Siin ei wõi sellest mitte juttu olla. Hariduskomisjoni poolt ettepanud paragrahwis seisab, et juhataja walitakse samasuguse asutuse poolt, kes õpetajagi on walinud, see on pedagoogikanõukogu poolt. Siin on pedagoogikanõukogu esitaja, see esitaja ei tule mitte oma isiklikkude waadetega walimistele, waid pedagoogikanõukogu poolt ja saab nende huwisid ja soowisid kaitsma. Nüüd, kui meie wõtame selle ettepaneku vastu, mis härra Piiskar tegi, siis wõib pedagoogilisest küljest väga raskesse seisukorda sattuda. Meie teame, et meil nii wähe pedagoogisid on. Meil on niisugused pedagoogikanõukogud mõnes algkoolis, kus õpetajad täitsa noored jõud on ja esimesi aastaid töötawad, isegi mõned, kes ise juurde õppima

peaksid, aga õpetajate puuduse pärast peame niisuguste õppejõududega rahul olema ja nendega töötama. Kui nüüd antakse walimise kord täitsa pedagoogikanõukogule, siis võib niisuguseid juhtumisi ette tulla, et niisugused täitsa noored pedagoogid oma keskelt koolijuhataja waliwad, kui teistel asutustel seal mingisugust ütlemit ei ole. Ka juba kolleegiaalsest seisukohast pole see mitte soovitaw ja pedagoogiline külg koolis saaks tingimata selle all kannatama, kuna võib olla haridusosakonnal, wõi maakonnawalitsusel oleks väljaspool kooli kandidaat, nii et kooli huwides mitte soovitaw ei ole, kui koolijuhataja ainult pedagoogikanõukogu poolt saaks walitud. Ma jään selle ettepaneku juurde, mis hariduskommisjoni poolt on tehtud.

N. Kann (krst.): Ma leian, et see walimise wiis, mis härra Piiskar ette pani, seal wõimalik on, kus suured koolid on, kuna meie ei tohi ära unustada, et see seadus siin algkoolide kohta käib; ja härra Piiskar on selle täitsa nähtawasti kahe silma wahele jätnud. Tema näeb ainult unes ikka weel neid keskkooli, kus direktorid on, kuna neid algkoolides olemaski ei ole olnud, ja siin paralleeli algja keskkooli wahele tõmmata ei ole mitte täitsa kohane. Meie arutasime seda küsimust hariduskommisjonis kaua ja hakatuses oli ka sarnane ettepanek, kuid seal oli kahe silma wahele jäetud, et meil tulewiku algkoolid kõige rohkem kuueklassilised on, ja suurem hulk saaks olema nelja-aastalisi, kus kõige rohkem ainult kaks õpetajat oleks. See oleks unistus, kui meie usuksime, et esimesel 15 aastal meie iga algkooli õppeaastale ühe õpetaja jõuaksime saada, waid tuleb juba rehkendada sellega, et vähemalt 15 aasta jooksul rahwakoolis asi nii saab olema, et nelja-aastases algkoolis 2 õpetajat on ja mitte rohkem. Kui kõrgemad algkoolid tulewad, kus weel 2 aastat juurde tuleb, siis tuleks igale kõrgemale klassile weel oma õpetaja juurde, kuna esialgul seda mõeldagi ei wõi. Kus see wõimalik on, on ainult linnas, ja selle tagajärjel ei jääks walijaid pedagoogikanõukogus rohkem järele, kui 2, need on olemasolewad kooliõpetajad, kes oma seast peawad direktori walima, wõi nagu härra Piiskar nimetab — koolijuhataja. Niisamuti on hoolekogu täitsa kõrwal seisnud ja ei tunne kooliõpetajat ega

puutu juhataja walimisesse, nii et selle peale ka mingit lootust panna ei saa. Tuleb ikka õigus anda sellele asutusele, kes kooliülewalpidajaks, kas linn wõi maakond, kui nüüd maakond, siis määrab see oma poolt esitajad walimise juurde ja see oleks täitsa korras. Sennikaua kui meil algkoolides alles kaks õpetajat, ei saa just sellest praktilisest seisukohast wälja minnes sellega nõus olla, mis rahwasaadik Piiskar ette pannud ja tuleks selle juurde jääda, mis hariduskommisjon on ette pannud.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Päts: Kui aruandja wõin ma härra Piiskar'ile wasturääkimiseks niipalju juurde lisada, et kui meie sarnasele seisukohale asuksime, et kooliõpetajad omast ringkonnast koolijuhataja waliksid, siis wõiks niisugune nähtus ilmsiks tulla, et kooliõpetajate ringkonnas ei ole inimesi, kes administratiiwkohustusi suudaksid täita, ja selle järele wõiks koolimajapidamine lonkawale järele wiidud saada. Sellest seisukohast oleks tarwilik, et koolijuhataja oleks isik, kes kooli administratiiwsest küljest juhtida mõistaks, ühtlasi aga ka weel majapidamise eest hoolt kanda suudaks, ja sellepärast oleks tingimata tarwilik, et walimistele suurem wabadus saaks antud. Niisama on ka täitsa loomulik, et need, kes kooli majandusliku külje eest hoolt kannawad, peawad teadma kes seda kooli juhatab ja kelle kätte kooli warandus antakse tarwitada, sest peasjalikult läheb waranduste tarwitamine koolijuhataja kätest läbi, — ja sellest seisukohast wälja minnes jään ma endise ettepaneku juurde, mis hariduskommisjon ette pani.

Juhataja A. Rei: Teisel lugemisel langes § 71. wälja. Kommisjoni aruandja poolt on ettepanek tehtud, teda järgmiselt wastu wõtta: „Juhataja walitakse sama asutuse poolt, kes õpetajad walib. Walimisest wõtawad osa hääleõigusega kooli pedagoogikanõukogu ja hoolekogu esitajad, igast asutusest üks.“

Märkus. Juhataja ajutise äraoleku ajaks walitakse pedagoogikanõukogu poolt temale asetäitja.“

Rahwaesitaja Piiskar'i poolt on tehtud järgmine ettepanek: „Juhataja walitakse õpeaasta algul õpetajatenõukogu poolt

ühes hoolekõguga järgnema nelja aasta peale ja registreeritakse õpetajaid registreeriwa asutuse poolt.

Märkus: Juhataja ajutise äraoleku ajaks walitakse pedagoogikanõukogu poolt temale asetäitja.

Hääletamisel on kaks paralleel-ettepanekut. Kodukorra § 58. põhjal tulewad nad alguses mõlemad poolt hääletamisele. (Hääletatakse.) Komisjoni aruandja ettepaneku poolt on antud 37 häält, rahwaesitaja Piiskar'i ettepaneku poolt 25 häält. Sellega ei ole kumbki ettepanek absoluutset häälteenamust saanud ja kodukorra § 58. põhjal tulewad nad uuesti hääletamisele poolt ja vastu. (Hääletatakse.) Hääletamine on järgmisi tagajärgi andnud. Aruandja ettepanek on saanud poolt 38 häält, vastu — 25. Rahwaesitaja Piiskar'i ettepanek on saanud poolt 25 häält, vastu 34. Sellega on komisjoni ettepanek vastu võetud.

Aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtawa enamusega §§ 72. ja 73.

Juhatuse tegewuskonda kuulub: a) koolisse puutuwate küsimuste algatamine ja ettepanemine otsustamiseks pedagoogikanõukogule ning kooli hoolekogule;

b) hoolekandmine, et koolielu korralikkuse mõttes täidetak kõik pedagoogikanõukogu ja hoolekogu otsused ja seaduslikud määrused ning korraldused;

d) koolisse puutuwais küsimustes läbikäimine ametiasutustega ja üksikute isikutega;

e) üleüldse kõik kooli asjaajamine kooskõlas pedagoogikanõukogu ja hoolekogu otsustega ning seaduslikkude määrustega;

g) puudujate laste nimekirja korrastamine;

h) järewalwe ja hoolitsemine, et koolitöö takistamatalt wõiks kesta ja tunnid alati täpselt algaksid ja lõpeksid;

j) kooli kroonika kirjutamine.

§ 73. Kui klasside arw koolis üle 10 ulatab, siis walib pedagoogikanõukogu juhataja abi wõi inspektori, inspektor on juhataja abi kooli sisemises ja kaswatuslikus elus.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

§ 74. Juhataja ja inspektori nädalafundide arw ja tasu juhatuse eest on ette nähtud palgamäärade seaduses.

A. Weiderman (töer.): Teen ettepaneku § 74. kui üleliigne wälja jätta. Palgad on kõik sellekohases eriseaduses ette nähtud ja mitte ükski juhataja palk, waid ka teiste õpetajate ja teenijate palgad.

Juhataja **A. Rei:** Rahwaesitaja Weiderman on ettepaneku teinud § 74. wälja jätta. Selle ettepanekuga ei ole ühinenud aruandja, sellepärast tuleb ettepanek eriti hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu võetud.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

Peatükk VI. Pedagoogikanõukogu. § 75. Pedagoogikanõukogu liikmeks on: a) kõik kooliõpetajad (tunniandjad ühes arwatud); b) kooli arst, (kus ta olemas on); d) hoolekogu esitaja.

Täheendus. Kõik õpetajad on kohustatud pedagoogikanõukogu koosolekutest osa wõtma.

M. Kurs-Olesk (sd.): Läänud korral wõeti minu ettepanek vastu, et lastewanemate esitajad ka osa peawad wõtma pedagoogikanõukogu ja hoolekogude tegewusest. Ma arwan, et ma korra vastu ei eksi, kui ettepaneku teen § 75. punkt e all vastu wõtta „lastewanemate esitaja.“

H. Nurk (sd.): Eksiarwamiste ärahoidmiseks pean wastama esiteks rahwaesitaja Martna küsimise peale, kelle nimel ma räägin? Kui ma räägin siin, siis ei pruugi minul enne rääkimise algust mitte üles lugema hakata, kelle nimel ma ei räägi, sest neid on miljonid, kelle nimel ma ei räägi. Siin on ennegi räägitud naiste, laste, karsklaste, usuõpetuse poolehoidjate jne. nimel. Kõiki neid, kelle nimel ma ei räägi, üles lugema hakata oleks täitsa ülearune töö. Kunagi ei ole ma aga nimetanud ega öelnud, et ma oma fraktsiooni nimel räägin. Mina räägin täiesti isiklikust seisukohast ja teen seda ka praegu. Ma teen ettepaneku sellest paragrahwist tähendust wälja jätta, mis lausub, et kõik kooliõpetajad on kohustatud pedagoogikanõukogu koosolekuist osa wõtma. See tähendus ei ole § 80. sugugi kooskõlas, sest § 80. näeb ette, et ¼ kooliõpetajatest pedagoogikanõukogust puududa wõib. § 80. lausub järgmist: Pedagoogikanõukogu koosolekud on otuswõimsad, kui neist osa wõtab wähe-

malt $\frac{3}{4}$ osa õpetajatest. Kui käesolewa paragrahwi tähendus sisse jääb, siis oleks üleliigne § 80. Selle tähenduse mõte tuleb nüüd nõnda välja, kui pedagoogikanõukogust õpetajad puuduvad, siis pedagoogikanõukogu mitte otsuswõimeline ei ole. Aga § 80. lubab ometi osa õpetajate puudumist. Kordan weel oma ettepanekut, tähendus kui üleliigne, välja jätta.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Päts: Rahwaesitaja Kurs-Olesk'i ettepanek on täiesti kooskõlas sellega, mis Asutawas Kogus II lugemisel wastu wõeti, nimelt et lastewanemad ka oma esitajad pedagoogikanõukogusse waliwad. See parandus wõeti selles osas wastu, mis räägib lastewanemate koosolekutest. Kui rahwaesitaja Kurs-Olesk selle parandusega nüüd pedagoogikanõukogust kõnelewa peatüki juures esineb, siis on see eelmisega täiesti kooskõlas ja ma ühinen rahwaesitaja Kurs-Olesk'i ettepanekuga. Mis puutub rahwaesitaja Nurk'i ettepanekusse, selle paragrahwi tähendust kui üleliigset välja jätta, sest et ta § 80. wastukõlas on, siis ei pea ma seda mitte wõimalikuks. § 75. juures räägitakse peajaslikult kohustest, aga § 80. räägitakse sellest, kas pedagoogikanõukogu on otsuswõimeline wõi mitte. See on kogunisti kaks asja ja neid ei wõi ühendada, sellepärast ei saa ma selle ettepanekuga ühineda.

Juhataja A. Rei: § 75. kohta on esitatud kaks parandust. Üks parandus rahwaesitaja Kurs-Olesk'i poolt § 75. punkt e juurde lisada: „lastewanemate esitaja.“ Komisjoni aruandja on selle parandusega ühinenud. Rahwaesitaja Nurk'i poolt on ettepanek tehtud märkus välja jätta. Selle ettepanekuga ei ole aruandja mitte ühinenud, sellepärast tuleb ta eraldi hääletamisele. (Hääletatakse.) Rahwaesitaja Nurk'i ettepanek on nähtawa enamusega tagasilükatud. Panen § 75. ühes parandusega, millega aruandja ühines, hääletamisele. (Hääletatakse.) § 75. on ühes parandusega nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Päts kannab ette ja eraldi hääletamisel

wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 76—82.

§ 76. Pedagoogikanõukogu ülesandeks on kooli kaswatuslikkude ja õpetuslikkude küsimuste ning nendega lähedas ühenduses olewate muude koolielu küsimuste lahendamine. Iseäranis kuulub tema wõimupiiri:

1. Kaswatus- ja õpewiiside arutamine koolitöö wiljakamaks tõstmise sihis.

2. Arutamine õpekawa läbiwõtmise ulatuse, korra ja kõrwalkaldumiste üle ettenähtud piirides.

3. Kaswatus- ja õpetustöö jaotamine üksikute õpetajate wahel ja tunnikawa kokkuseadmine.

4. Õpetajate poolt kokkuseatud töökawade arutamine.

5. Õpetustöökäsi tarwisminewate õpewahendite walimine ja soetamine.

6. Õpetustöö aruande kokkuseadmine.

7. Õpilaste wastuwõtmine ja wastawaisse klassidesse paigutamine.

8. Õpilaste töö hindamine, nende edasiwiimine klassist klassi, lõpetajate koolist väljalaskmine ja õpilastele tunnistuste väljaandmine.

9. Õpilaste kohta käiwate määruste wäljatöötamine.

10. Koolis tarwitatawate kaswatuslikkude abinõude üle otsustamine.

11. Kooliruumide ärajaotamine tarwitamiseks õpetajatele, õpilastele ja kooliteenijatele.

§ 77. Pedagoogikanõukogu koosolekuid peetakse õpeajal vähemalt kord kuus.

§ 78. Pedagoogikanõukogu astub kokku kas juhataja wõi tema asetäitja kutsel, wõi vähemalt $\frac{1}{3}$ osa liigete ettepanekul.

§ 79. Pedagoogikanõukogu koosolekuid juhatab koolijuhataja, tema äraolekul juhataja asetäitja wõi nõukogu poolt walitud koosoleku juhataja.

§ 80. Pedagoogikanõukogu koosolekud on otsuswõimsad, kui neist osa wõtab vähemalt $\frac{3}{4}$ osa õpetajatest.

§ 81. Koosoleku otsus on maksew, kui tema poolt on enam, kui pool koosolijatest. Kui hääled poolenewad, annab juhataja hääle enamuse.

VII. Kooli hoolekogu. § 82. Igal algkoolil on hoolekogu.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 83. Hoolekogu liikmeiks on: 1) Kooli määralsed õpetajad 1—3, nende hulgas koolijuhataja.

2. Lastewanemate esitajad 1—3.

3. Kohaliku kogukonna omawalitsuse esitajad, 1—3, võimalikult kogukonna omawalitsuse liikmed.

4. Esitaja asutuste või isikute poolt, kes kooli majanduslikult toetavad, kui toetuse kogusumma teeb välja vähemalt $\frac{1}{2}$ kooli majanduslikkudest kuludest.

5. Kooliarst, kus ta olemas on.

Märkus I: Kõik koolis töötavad õpetajad võivad hoolekogu koosolekutele sõnaõigusega osa võtta.

Märkus II: Koolides, mille ringkond ei käi kokku kohaliku kogukonna omawalitsuse territooriumiga, walitakse hoolekogusse kogukonna omawalitsuse esitaja maakonnanõukogu poolt.

Märkus III: Lastewanemate esitajad walitakse igal sügisel peale õpeaasta alguse ühe aasta peale. Kogukonna omawalitsuse esitajad walitakse sama aja peale, kui nende walijate wolitused kestavad.

H. Nurk (sd.): Meil ei ole mitte kindlaid kooli ringkondi, waid lapsed käiwad mitmest ringkonnast ühes koolis. Näiteks wõtame maal kus ühe walla lapsed käiwad teise walla koolides, seal kus lähem on. Märkus II järele, kui sarnane juhtumine on, et üks laps on teise walla koolis, aga mitte oma walla koolis, walib kooli hoolekogu liikmed maakonnanõukogu. Sellega ei wõiks mitte leppida, sest otstarbekohasem oleks minu arwates, kui kohalik omawalitsus walib ja nimelt walla omawalitsus. § 83 märkus II wõtab waldadelt võimaluse walida, nagu juba tähendasin. Juhtub maal harwa nüüsgune kool olema, kus ainult ühe ja sama walla lapsed koolis käiwad. Sellepärast teen ettepaneku märkus II välja jätta.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Päts: Märkus II on kindlasti öeldud, et walitakse kogukonna omawalitsuse esitaja, just seesama, mida rahwaesitaja Nurk tahab. Kuid siin on ka lisaks öeldud, et kui ühes koolis mitmest wallast lapsed on, et võimalik selgusele saada oleks, on nüüsgustel kor-

dadel alati õigus jäetud maakonnanõukogu esitajat nimetada või walida, kui selle kogukonna esitajat. Ainult nüüsgustel kordadel ei wali mitte maakonnanõukogu, waid kogukonnanõukogu. Sellepärast ei leia ma mitte tarwilikuks seda märkust välja jätta.

Juhataja A. Rei: Rahwaesitaja Nurk'i poolt on ettepanek tehtud § 83. märkus II välja jätta. Aruandja ei ole selle ettepanekuga ühinenud, sellepärast tuleb ta eriti hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rahwaesitaja Nurk'i ettepanek tagasi lükatud. Nüüd tuleb hääletamisele § 83 komisjoni redaktisioon. (Hääletatakse.) § 83 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 84. Hoolekogu walib igal aastal õpetöö algul peale lastewanemate esitajate walimist omale juhataja, kirjatoimetaja ja kassahoidja.

Märkus: Tarwilikul korral wõib juhatus suuremaarwuline olla.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) § 84 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Päts (loeb):

§ 85. Hoolekogu ülesandeks on hoollitseda kooli eest üldse, iseäranis tema majandusliku külje eest. Selle ülesande täitmiseks kuulub tema tegewuskonda:

1. Järelwalwe nende laste korraliku kooliskäimise üle, kes kohaliku kooliwalitsuse poolt hoolekogu korralduse alla kuuluwa kooli õpilaste nimekirja on kantud.

2. Õpilaste toitlus- ja terwisolude korraldamine.

3. Waesemate õpilaste warustamine õpetarwetega, riietega ning jalanõudega.

4. Pedagoogikanõukogu poolt ette pandud õpilaste kohta käiwate määruste läbiwaatamine ning heakskiitmine.

5. Õpetajate kandidaatide ettepanemine waliwale asutusele.

Märkus: Mõjuwail põhjustel wõib waliw asutus hoolekogu poolt ette pandud kandidaadid ka walimise alla wõtmata jätta, kui ka õpetajad walida omalt poolt ülesseatud kandidaatide hulgast.

6. Õpetustöö pealtkuulamine oma esitajate läbi.

T ä h e n d u s: Nende esitajate arwu määrab kindlaks hoolekogu, kokku leppides maakonna wõi linna kooliwalitsusega. Hoolekogu esitajail ei ole õigust klassis tähendusi teha. Nad wõiwad oma arwamised ja tähelepanekud ette tuua hoolekogu koosolekul.

7. Ettepanekute tegemine kohalikule kooliwalitsusele, õpetaja lahtilaskmise asjus.

8. Ettepanekute tegemine kohalikule kooliwalitsusele uute õpeainete sisseadmise ning uute klasside wõi kursuste awamise asjus.

9. Abinõude otsimine kooli ainelise külje tõstmiseks.

10. Kooli kapitaalide walitsemine ja tarwitamine, kuiwõrd need sellekohaste määruste järele hoolekogu kätte on antud.

11. Kooli liikumata ning liikuma waranduse korrashoidmise järelwalwe.

12. Kulude eelarwe kokkuseadmine ja selle ettepanek kooliülewalpidawale asutusele.

13. Järelwalwe, et koolile määratud summad tarwitatakse õieti ja otstarbekohaselt, kooli majapidamise, sissetulekute ning väljaminekute rewideerimine, selleks maakonna wõi linna kooliwalitsuse poolt kinnitatud juhatuskirja põhjal.

14. Oma tegewuse kohta aastaaruande kokkuseadmine.

15. Kooliteenija ametisse määramine ja ametist tagandamine koolijuhataja ettepanekul ja tema tegewusala ning õigusi määrawa juhatuskirja kokkuseadmine.

16. Otsustamine õpilaste koolist puudumiste põhjuste üle ja tunnistamine neid wabandamataks ehk wabandatawaks.

T ä h e n d u s: Asja arutamisele õpilase puudumise üle kutsub hoolekogu juhataja õpilase wanema wõi hoolekandja, wiimase mitteilummine ei loeta põhjuseks asja arutamise edasilükkamiseks.

17. Trahwiraha järgu äramääramine õpilaste puudumise korral wabandamata põhjustel ja teatamine sellest trahwitawale lapsewanemale wõi hoolekandjale.

H. Nurk (sd.): Mina teen ettepaneku p. 13 sellest paragrahwist välja jätta, mis wõimaldab otsekohest järelwalwet nende summade kohta, mis kooli ülewalpidamiseks on määratud, sest asi on ikka niiwiisi, et wallawolikogu määrab need summad ja walwab ise selle jä-

rele, kuidas need seal tarwitatakse. Järelwalwe seaduses on ette nähtud administratiiv kohus, aga mitte kooli hoolekogu. Teiseks teen ettepaneku p. 6-st välja jätta wiimased sõnad, kus räägitakse sellest, et tähendusi wõib teha ainult hoolekogu koosolekul aga mitte mujal. Minu arwates wõib tähendusi teha ka kooliwalitsuse, pedagoogikanõukogu ja lastewanemate koosolekutel.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Päts: Selle ettepanekuga ei saa ühineda. Kuigi öelda, et walla omawalitsuse asutused kooli otstarbekohaste väljaminekute üle järelwalwet peaksid, siis jääks see enam-wähem teoreetiliseks sooviks ja mitte läbiwiidawaks asjaks. Meie teame, et koolides määratakse teatawad summad ja see raha peab ära tarwitatud saama sisemise majapidamise peale, õppeabinõude muretsemiseks jne. Kui selle järelwalwe korraldamine omawalitsuse peale jätta, siis kahtlen ma wäga, et omawalitsus nii saaks asja sisse tungida, kui seda kooli hoolekogu wõib. Kui tõesti mõni järelwalwe soowitaw on ja rewideerimist tahetakse läbi wiia, siis see peaks ikka niisuguse orgaani käes olema, kes seda ka teostada suudab. Sellepärast ei saa ma sellega ühineda. Mis puutub p. 6-da wiimase osa väljajätmisesse, siis tähendan, et siin ei wõi ju kõiki neid kohti üles lugeda, kus tähendusi wõiks teha. Otstarbekohane ja soowitaw oleks tähendusi teha hoolekogu koosolekul, kus wõib olla terve hoolekogu selle arwamisega ei ühine ja wõidakse niihästi poolt kui wastu mõjuwalt välja astuda, nii et ühe liikme arwamine ei oleks mitte mõõduandew. Sellepärast olen mina p. 6. wastuwõtmise poolt just nii, nagu ta komisjoni poolt ette sai pandud.

Juhataja A. Rei: Rahwaesitaja Nurk'i poolt on § 85. kohta parandused tehtud, millega aruandja ei ole ühinenud, sellepärast panen nad eriti hääletamisele. Esimene ettepanek on: p. 6-da lõpust järgmised sõnad välja jätta: „nad wõiwad oma arwamised ja tähelepanekud ette tuua hoolekogu koosolekul“. Teine rahwaesitaja Nurk'i parandus on: § 85. p. 13 välja jätta. Panen rahwaesitaja Nurk'i esimese paranduse hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) N ä h t a w a e n a -

musega on rahwaesitaja Nurk'i ettepanek tagasi lükatud. Panen II ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ka see ettepanek tagasi lükatud. Panen § 85 hääletamisele, nagu aruandja ette kandis. (Hääletatakse.) § 85. on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega §§ 86—93.

§ 86. Hoolekogu ja tema juhatuse koosolekuid peetakse tarwiduse järele.

§ 87. Hoolekogu kutsub kokku juhataja, wõi juhataja äraolekul tema asemik. Hoolekogu kutsutakse erakorraliselt kokku, kui seda kolm liiget nõuawad.

§ 88. Hoolekogu koosolekuid juhatab hoolekogu juhataja wõi tema äraolekul koosoleku poolt walitud koosoleku juhataja.

§ 89. Hoolekogu koosolek on otsuswõimne, kui temast vähemalt pool liigest osa wõtab.

§ 90. Koosoleku otsus on maksew, kui tema poolt on enam, kui pool koosolijaist. Kui hääled poolenewad, annab juhataja hääle ülekaalu.

§ 91. § 85 pp. 5., 7., 8. ja 12. tähendatud küsimuste otsustamiseks on tarwilikud vähemalt pooled hoolekogu liigete hääled.

VIII. Lastewanemate koosolekud.
§ 92. Kooli ja kodu wahel lähema ühenduse loomiseks kutsub pedagogikanõukogu lastewanemate koosoleku vähemalt kolm korda aastas kokku. Erakorraliselt wõib lastewanemate koosoleku kokku kutsuda hoolekogu kooli juhatuse kaudu

§ 93. Wanemate koosoleku ülesandeks on: 1. Kaswatus- ja õpetustöösse puutuwate küsimuste arutamine ja neis asjus soowiawalduste ettekandmine pedagogikanõukogule ja hoolekogule.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

§ 94. Lastewanemate koosolek on otsuswõimne, kui temast osa wõtab vähemalt $\frac{2}{3}$ osa lastewanemaist wõi nende asemikkudest.

Tähendus: Kui lastewanemate järjekorraline koosolek kokkutulnud liigete wähese arwu pärast pidamata jääb, siis peetakse järgmine koosolek mitte wa-

rem, kui ühe nädala pärast ära. Sel puhul on koosolek kokkutulnud liigete arwu peale waatamata otsuswõimne.

H. Nurk (sd.): Mina teen ettepaneku § 94. tähendusest wälja jätta sõna „järjekorraline“, sellepärast et § 92 näeb ette „korralist ja erakorralist wanemate koosolekut“ ja see tähendus käib järjekorralise koosoleku kohta. Mis siis, kui erakorraline koosolek kokku ei tule? Kuidas siis toimetatakse? Aga kui see sõna „järjekorraline“ siit wälja jäetakse, siis käib see niihästi erakorraliste, kui ka korraliste koosolekute kohta teist korda kokkukutsumises.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **W. Päts**: Ühinen selle ettepanekuga.

Juhataja **A. Rei**: Panen § 94 ühes parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) § 94 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

§ 95. Koosoleku algul walitakse koosoleku juhataja ja kirjatoometaja lihthääleenamusega. Koosoleku protokoll kinnitatakse koosoleku lõpul juhataja, kirjatoometaja ja vähemalt kolme koosoleku poolt walitud isiku allkirjaga. Õpetajad wõtawad osa lastewanemate koosolekust sõnaõigusega.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) § 95 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** (loeb):

Peatükk IX. Kooli õigused. § 96. Kõik koolidesse puutuwad aktid, palwekirjad, krepostikirjad jne. on wabad margimaksust; samuti on wabastatud kooli liikumata warandus kõikidest maksudest ja naturaalkohustustest riigi- ja kogukonnawalitsuste wastu.

H. Nurk (sd.): Mina teen ettepaneku § 96 wälja jätta ja põhjus selleks oleks järgmine: ei wõi mitte wahet teha maade wahel, mis on kooli tarwitada antud wõi teiste maade wahel. Meil oli siinamaani wahe mõisnikkude ja talupoegade maade wahel, ja see tekitas pahameelt. Mõisnikkude maad olid maksudest wabad, ja talumehed pidid seda ras-

ket koormat üksi kandma. Nüüd tahtakse jagamine läbi wiia koolide ja teiste maade wahel. Ma saan asjast nii aru, et kes kooli ülewal peab, see iseenesest kannab ka teatawad maksud, kui mitte erilepinguid ei ole. Wõtame weel § 96. lõpuosa: „samuti on wabastatud kooli liikumata warandus kõigist maksudest ja naturaalkohustustest riigi- ja kogukonnawalitsuste wastu“. (W a h e l h ü ü e: K a s t a h a t e k o o l i õ p e t a j a i d t e e d s i l l u t a m a p a n n a ?) Waadake, ma ei ütle seda, et kooliõpetaja teed peab sillutama minema, aga ma toon põhjuse ette: Wiljandi maakonna haridusosakonna juhataja pani Tarwastu wallawalitsusele nõudmise 24. aprillil s. a. nr. 527 all ette, kus nõutakse, et Tarwastu wallas ühele algkoolile antakse 52 Riia wakamaad põllumaad kirikumõisa põllust, 52 Riia wakamaad heinamaad ja 52 Riia wakamaad karjamaad, see on 156 wakamaad ehk 52 tiinu, see on kiri, millega käis eile wallawanem põllutöoministeeriumis asja kohta läbirääkimisi pidamas. Kirikumõisa põllumaast tahab haridusosakond heina- ja karjamaad wõtta. Minule tuletas see asi seesugust juhtumist meelde, et Irimaal aeti pärismaalased wälja Ameerikasse sellepärast, et landlordid wõiksid hirwekaswatust nende maade peale asutada, ja nüüd tahetakse sedasama teha, kui koolidele seesugused suured maatükid ilma maksudeta kätte antakse. Kui nüüd seesugused suured maaparakad jäetakse wabaks kõiksugustest maksudest riigi ja omawalitsuse heaks, sellega ma ei wõi kuidagi leppida ja olen arwamisel, et kooliõpetajad neid suuri maatükke ise mitte harida ei jõua ja kui nad seda maad rendile ei anna, siis peawad nad tingimata omal sulase pidama. Teie tahate, et kooliõpetaja sarnaseid suuri maaparakaid saaks, ilma et ta pruugiks mingisuguseid maksusid selle pealt maksta, nagu näiteks rekwisitsiooni maksusid, mis nõuti sõjaajal ja mõnda koguni wäiksel määral, nagu näiteks 1 nael willast lõnga wõi nael seepi. Need on õieti wäikesed asjad, ja tuleb nii wälja et koolimaade pealt ei tohi mitte 1 naela seepi anda wõi 1 lambanahka, kuna aga seal teine wäike saunapidaja, kellel 1 ainuke dessätiin maad on, peab oma lambanaha ära andma ja see ei ole sugugi õige, sellepärast teen ettepaneku, § 96 wälja jätta.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **W. Päts**: § 96 näeb ette, et koolidesse puutuwad aktid, palwekirjad ja krepostikirjad on wabastatud margimaksudest, niisama on liikumata warandused, mis otsekohe kooli all tarwitada on, kooli õued jne. liikumata waranduse maksudest wabad. Rahwaesitaja Nurk laidab seda mõtet, et need maatükikesed, mis maakooliõpetajad saawad, ka maksust wabastatud on. Siin on juba ennem wastu wõetud § 29, kus tähendatakse, ja üldiselt on wastu wõetud, et see kooliõpetajate maade kohta otsekohe mitte ei käi, waid kooliõue ja mänguplatside kohta. Kui nüüd aga riik hakkab nende pealt maksu wõtma, siis tuleb nii wälja, et ta annab koolidele abi ja sealsamas jälle kirjutab koolidele wäljaantud krediidi maksu näol tagasi, see teeks raamatupidamises palju kirjuma seisukorra ja tuleks igatahes kooliõpetajatel selle eest hoolt kanda, et kõik maksud ära maksetud saaksid, ja ma arwan, et see oleks üleliigne ja ilmaaegne kantseleitöö olema, sellepärast teen ettepaneku § 96 wastu wõtta sarnasel kujul, nagu ta komisjonis wälja töötatud.

Juhataja **A. Rei**: Asun hääletamisele. Rahwaesitaja Nurk'i poolt on ettepanek tehtud § 96. käesolewast seadusest wälja jätta. (Hääletatakse.) Rahwaesitaja Nurk'i ettepanek on nähtawa enamusega tagasi lükatud. Panen § 96 hääletamisele nii nagu ta aruandja poolt ette kantud. (Hääletatakse.) § 96 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **W. Päts** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 97 ja 98.

§ 97. Algkoolide poolt korraldatud õpereiisidest osawõtjad õnetajad ja õnilased saawad riigi raudteedel ja laewadel sellekohastes Wabariigi Walitsuse poolt kinnitatud erimäärustes ettenähtud prii sõidu ehk hinnaalandust.

§ 98. Haridusministeeriumi korraldusel algkoolide tarwitusteks sissetoodawad õpewahendid ja -raamatud on tollimaksust wabad.

Aruandja **W. P ä t s** (loeb):

Peatükk X. Seaduse ellurwiimine. § 99. Käesolewa seaduse elluwiimise kohta annab Wabariigi Walitsus erimäärused.

H. Nurk (sd.): Mina teen ettepaneku § 99. wälja jätta, mis haridusministri ettepanekul II lugemisel wastu wõeti ja põhjendan seda järgmiselt: see seaduseelnõu on terwelt 100 paragrahwi pikk, (W a h e l h ü ü e p a r e m a l t p o o l t : Ü k s w ä h e m — 99!) ja nimelt on temas igasuguseid eriseadusi ette nähtud ja kui seda seadust hakata lähemalt waatama, siis tuleb selle järele terwelt 10 eriseadust wälja anda. § 11 lausub eriseadusest nõrga waimuannetega laste kohta, ma ei hakka siin kõike ülesse lugema, mis nad ütlewad. § 16 — eriseadus, § 21, § 24, § 28 — erimäärus ja § 33 eriseadus, § 40 nimetab erimäärust, §§ 56, 67 ja 70 räägiwad eriseadusest, § 74, mis nüüd maha kustutati, lausus ka eriseadusest. See seadus nimetab, et 10 eriseadust tuleb weel wälja anda. Meie wabariigi walitsemise põhi-seadus ei lausunud nõnda palju eriseadustest. Siin ei ole öeldud, kes kooli asutab ja ülewal peab, on nimetatud riik, linn, maakond, wald ja alew. Ma olen selle peale kindel, et Wabariigi Walitsus hakkab just nüüd seda kõige tähtsamat asja otsustama, — kes kooli ülewal peab, sest käesolew seadus jätab selle küsimuse lahtiseks. Kas meie siis tõesti tahame, et Wabariigi Walitsus ilma seadusandliku asutusega otsustab, kes need koolid tegelikult ülewal peab ja kes neid asutab. Mina seda mitte õigeks ei pea. Mina igatahes näeksin, et Wabariigi Walitsus wõib määrusi wälja anda aga mitte sarnast põhjapanewat määrust, kui siin tahetakse. Eriti on siin seaduses ära tähendatud mõningad asjad, mida kodukord wõiks ära määrata, näiteks: pedagogikanõukogu, lastewanemate ja hoolkogu jne. § 99. põhjal tahate teie wälja anda erimääruse, et Wabariigi Walitsus määrab, kes kooli ülewal peab, seda mina mitte ei soowi ja seda ei peaks soowima ka Asutaw Kogu.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **W. P ä t s**: Rahwaesitaja Nurk waidleb peasjalikult sel põhimõttel wiimase osa wastu, et ta ette

näeb, et Wabariigi Walitsus hakkab otsekohe erimäärust wälja andma selle kohta, kes kooli ülewal pidama saab. Ma arwan, et see kartus üleliigne on, sest meil on linna ja omawalitsuse seadused wäljatöötamisel ja kui need saawad wastu wõetud, siis saab kindel wahekord loodud. Palju suurem tähtsus on sellel lisal, mis seaduse juurde on pandud ja just selles mõttes, et ei saa praegu seda seadust punkt-punktilt maksma panna. Meil on siin ette ära nähtud koolikohustus igalpool, kuna meie teame seda, et mitmel poolt waldades ja ka linnades ei ole weel wastawal arwul koolisid olemas. Kui nüüd see seadus täpipealt wõtta ja teda „Riigi Teatajas“ wäljakuulutamise järele maksma panna, siis wõib haridusministeerium õieti raskesse seisukorda sattuda, niisama ka kõik need, kes seda seadust täitma peawad: lastewanemad on sunnitud lapsi kooli panema, aga koolisid korralikult kohtade peal ei ole. Niisama on ära nähtud, et nõrkadele lastele korraldatakse isesugused õppeasutused, aga meil need weel korraldatud ei ole. Kõik need wäikesed puudused, mis selle seaduse üksikute paragrahwide juures üles loetud, nende kohta antakse erimäärused, sellepärast arwame meie, et ei saa seadust otse wastu wõtta ja Wabariigi Walitsusele peab jääma õigus, seda seadust laiendada teatud piiride kohta. Ma panen ette, et see wiimane osa jääks sisse. See siin näeb palju rohkem ette, kui rahwaesitaja Nurk arwab, ja ei hakka mitte linnawalitsuse ja maakondade õigusi kärpima.

Juhataja **A. Rei**: Rahwaesitaja Nurk on ettepaneku teinud sellest seadusest wälja jätta wiimane osa ühes § 99. Aruandja ei ole sellega ühinenud, sellenärast tuleb see ettepanek eraldi hääletamisele. (Hääletatakse.) Rahwaesitaja Nurk'i ettepanek on nähtawa enamusega tagasi lükatud. Panen § 99. hääletamisele. (Hääletatakse.) § 99. on nähtawa enamusega wastu wõetud. Kodukorra § 39. järele tuleb iga seadus, mis üksikasjaliselt on III lugemisel wastu wõetud, pärast weel täies ulatuses hääletamisele. Panen awalikkude algkoolide seaduse terwelt hääletamisele. (Hääletatakse.) Awalikkude algkoolide seadus on III lugemisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **W. Päts**: Ma lisan juurde, et kui see seadus saab redaktsiooni komisjoni antud, siis peaks komisjoni tähelepanu selle peale juhtima, et sellest seadusest on mõned paragrahvid välja jäetud ja mõned juurde võetud, selle tagajärjel peab paragrahvi- numbrite vahetamine muutuma. Praegu ei või mitte arvata, et selles awalikkude algkoolide seaduses on 99 paragrahwi, vaid võib olla ka 98 või 100 paragrahwi.

4. Wabariigi Walitsusele juhtnõu- ride andmine.

N. Kann (krst.): Hariduskomisjon teeb Asutawale Kogule järgmise ettepaneku: Awalikkude algkoolide seadust wastu võttes annab Asutaw Kogu Wabariigi Walitsusele järgmised juhtnõud: „Asutaw Kogu kohustab Wabariigi Walitsust kõik abinõud tarwitusele wõtma, et algkool juba lähemas tulewikus kõrgemale järjele tõuseks; on tingimata tarwis senniseid lahkuminewaid algkoolitüüpe ühtlustada, endiste koolide ruume muude asutuste alt wabastada, koolide ruumide muretsemiseks omawalitsustele abiks olla, Wene walitsuse poolt ülewalpeetud koolide ja waranduste küsimusi kiires korras lahendada ja korraldust teha, et maal olewaid koolisid maaga warustataks.“

M. Kurs-Olesk (sd.): Teen ettepaneku tunnistada, et sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

Juhataja **A. Rei**: Ma panen ettepanekud järjekorras hääletamisele. Et ülemineku-wormeli kohta sõnasoowijaid ei ole, siis panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rahwaesitaja Kann'i poolt ette pandud ülemineku-wormel wastu wõetud.

W. Päts (töer.): Ma leian siin, et käesolewa seaduse wiimase punktiga ei saa mitte edasilükkamatuse iseloomu tunnistada, sellepärast, et on öeldud, et käesolewa seaduse elluwiiamise kohta annab Wabariigi Walitsus erimäärused.

Juhataja **A. Rei**: Rahwaesitaja Kurs-Olesk'i ettepaneku kohta wõiwad weel kolm rahwaesitajat sõna saada, nimelt kaks poolt, üks wastu.

M. Kurs-Olesk (sd.): See seadus peab kohe maksma hakkama, muidu jääb

tema õhku rippuma. Erimäärused, mis Wabariigi Walitsus võib välja anda, käiwad tema elluwiiamise kohta. Need ei takista terwet seadust edasilükkamatuks tunnistada.

Juhataja **A. Rei**: Panen rahwaesitaja Kurs-Olesk'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on Asutaw Kogu tunnistanud, et sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

5. Kinnitusameti seadus — II lugemisel.

Töökaitse komisjoni aruandja **A. Tulp** (loeb): Kinnitusameti seadus.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduse nimetus wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp** (loeb):

§ 1. Igasse töökaitse kommissari ringkonda awatakse kinnitusamet.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) § 1. on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp** (loeb):

§ 2. Kinnitusameti koosseis on: rahu-kohtunik kohaliku rahukogu määramisel, ringkonna töökaitse kommissar, maakonnawalitsuse esitaja, linnawalitsuse esitaja, 2 esitajat tööandjate ja 4 esitajat tööliste poolt.

N. Talts (töer.): Panen ette sõnade „maakonnawalitsuse“ ja „linnawalitsuse“ asemele panna sõnad „kohaliku maakonnawalitsuse“ ja „kohaliku linnawalitsuse“.

Juhataja **A. Rei**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Tulp**: Ühinen rahwaesitaja Talts'i poolt tehtud parandustega.

Juhataja **A. Rei**: Rahwaesitaja Talts'i poolt on ettepanek tulnud sõnade „maakonnawalitsuse“ ja „linnawalitsuse“ asemele panna „kohaliku maakonnawalitsuse“ ja „kohaliku linnawalitsuse“, millega ka aruandja on ühinenud. Panen § 2. ühes rahwaesitaja Talts'i poolt teh-

tud parandustega hääletamisele. (Hääletatakse.) § 2. on parandatud kujul nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 3—10.

§ 3. Kinnitusameti liikmed — tööliste ja tööandjate esitajad, walitakse kahe aasta peale korra järele, mis kinnitusnõukogu poolt kindlaks määratud.

Tähendus. Kunni kinnitusnõukogu poolt walimise korra wäljakuulutamiseni walitakse töö-hoolekandeministriumi korraldusel ajutised kinnitusameti liikmed haigekassade ja tööandjate poolt, kes kinnitusameti piirkonnas asuwad.

§ 4. Kinnitusameti liikmeteks wõiwad olla mõlemist soost Eesti wabariigi kodanikud, mitte alla 20 aastat wanad, kirjaoskajad Eesti keeles, kelle walimise õigus riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järele kitsendatud pole.

§ 5. Kinnitusameti liigetele — tööliste ja tööandjate esitajaile — walitakse asetäitja samas korras, kui kinnitusameti liikmed.

§ 6. Kinnitusameti liigete asetäitjad täidawad juhataja kutsel puuduwate liigete kohuseid. Asetäitjad wõiwad igal ajal kinnitusameti koosolekutest nõuandwa hääleõigusega osa wõtta.

§ 7. Kinnitusameti liikmed ja nende asetäitjad täidawad omi kohuseid kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ehk määratud saada.

§ 8. Kinnitusameti liikmed — tööliste esitajad saawad kinnitusameti koosolekutel wiibimise eest riigi poolt tasu kinnitusnõukogu määramisel.

§ 9. Tööandjal pole õigust kinnitusameti liikmeid trahwida ega lepingu lõpetamist nõuda, kui töölt ärajäämine olnes kinnitusameti liikme kohuste täitmisest.

§ 10. Kinnitusameti istumisi peetakse rahukogu poolt määratud kohtuniku juhatusel.

Aruandja kohused on selle seaduse järele ringkonna töökaitse kommissari peal.

Aruandja **A. Tulp** (loeb):

§ 11. Kinnitusameti koosolekutest wõiwad juhataja korraldusel asjatundjad nõuandwa hääleõigusega osa wõtta.

N. Talts (töer.): Panen ette sõnade asemele „nõuandwa hääleõigusega“ wastu wõtta „sõnaõigusega“.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Rahwaesitaja Talts'i ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Panen § 11. hääletamisele ühes tehtud parandusega. (Hääletatakse.) § 11. on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 12 ja 13.

§ 12. Kinnitusameti alla käib:

1) Sotsiaal-kinnitusseaduste ja kinnitusnõukogu poolt nende seaduste täienduseks wäljaantud määruste, ettekirjutuste ja otsuste elluwõimimine;

2) töökaitse kommissari korralduse wastu sisseantud kaebtuste läbiwaatamine.

§ 13. Eriti käib kinnitusameti alla:

I. Haiguse wastu ja emade kinnitamise seaduse järele:

1) Natuuras antawa palga hinna kindlaksmääramine.

2) Lubaandmine haigekassadele ühinemiseks.

3) Korra kindlaksmääramine esitajate walimiseks, kes haigekassa põhikirja kokku seawad.

4) Haigekassade awamise korra kindlaksmääramine.

5) Haigekassade awamiseks lubaandmine.

6) Haigekassade nimekirja pidamine.

7) Haigemajades haigete ülewaltpidamise ja arstimise eest tasu kindlaksmääramine wastawa arstimise asutusega kokku leppides.

8) Seaduses ettenähtud juhtumistel haigekassa neakoosoleku kokkukutsumiseks tarwilikkude käskude andmine.

9) Haigekassa liikmemaksu suurendamiseks loa andmine.

10) Seaduse poolt määratud kordadel haigekassade asjaajamise korraldamine.

11) Kaebtuste läbiwaatamine haigekassa peakoosoleku otsuste wastu ja nende otsuste tühjakstunnistamine.

12) Kaebtuste läbiwaatamine korra-wästaste walimiste üle ja niisuguste walimiste tühjakstunnistamine.

13) Haigekassa rahalise seisukorra kui ka haigekassa juhatusese asjaajamise, arwepidamise ja aruannete rewideerimine omal algatusel.

14) Töökaitse kommissari rewideerimise aruannete läbiwaatamine.

15) Tööandjate kaebtuste läbiwaatamine haigekassa põhikirja rikkumise üle rahaliste wäljaandmiste juures haigekassa peakoosoleku ehk juhatusese poolt, niisuguste otsuste tühjakstunnistamine.

16) Haigekassa peakoosoleku ja juhatusese tegewuse järewalwe.

17) Haigekassa juhatusese liigete ametist tagandamine ja nende kohtulikule wastutusele wõtmine.

18) Ajutiselt haigekassa asjade walitsemise andmine üksikute juhatusese liigete ehk teiste isikute hoolde.

19) Haigekassa asjade walitsemise andmine teise haigekassa juhatusese hoolde ja haigekassa ühendamine mõne teise haigekassaga.

20) Nõukogule teatamine haigekassa ajutise seismajäämise ja uuesti tegewuse alustamise üle.

Aruandja **A. Tulp** (loeb):

II. Õnnetuste wastu kinnitamise seaduse järele:

§ 14. 1) Õnnetujuhtumiste läbi kannatanute rawitsemise kulude kindlaksmääramine;

2) natuuras antawa palga hinna kindlaksmääramine;

3) lihttöölise keskmise päewapalga kindlaksmääramine.

A. Schulbach (töer.): Nähtawasti on siin wiga juhtunud, et § 14 ära eraldatud on. § 14 on ainult § 13. II osa. Teen ettepaneku neid mõlemaid paragrahwe ühendada.

Juhataja **A. Rei**: Enne, kui rahwaesitaja Schulbach'i ettepanek hääletamisele tuleb, on tarwis ära otsustada, kas § 14 wastu wõtta wõi mitte. Selle järele

wõib rahwaesitaja Schulbach'i ettepanek hääletamisele tulla. Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Tulp**: Ma ühinen rahwaesitaja Schulbach'i ettepanekuga.

Juhataja **A. Rei**: Panen § 14 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 14. on nähtawa enamusega wastu wõetud. Edasi tuleb hääletamisele rahwaesitaja Schulbach'i ettepanek, millega aruandja on ühinenud. (Hääletatakse.) See ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Nõnda on järgmine paragrahw mitte 15, waid 14.

Aruandja **A. Tulp** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 14—21.

§ 14. Asja arutamise üle kinnitusametis teatatakse asjaosalistele, sealjuures on neil ehk nende usaldusmeestel õigus arutamisest osa wõtta ja suusõnalisi ehk kirjalikke seletusi asja kohta anda. Asjaosalise ehk tema usaldusmehe mitte ilmumine ei takista asja otsustamist, kui kinnitusametil teada on, et asjaosaline kutse kätte on saanud.

§ 15. Kinnitusamet võib kaebtuste põhjal arutusel olewaid korraldusi kas osalt ehk täiesti seaduslikkudeks ehk tühjaks tunnistada. Kinnitusameti otsused antakse asjaosalistele teada.

§ 16. Kinnitusameti koosolek on otuswõimeline, kui temast vähemalt 6 liiget, nende seas ka juhataja ja aruandja osa wõtawad.

§ 17. Asja otsustatakse kinnitusameti koosolekul lihtsa häälteenamusega; kui poolt ja wastu ühe palju hääli antakse, on juhataja hääli otsustaw.

§ 18. Kui juhataja wõimalikuks ei nea kinnitusameti otsusega ühineda, lükkab tema otsuse täitmise edasi ning teatab sellest töö-hoolekandeministrile. Tööhoolekandeminister kas kinnitab kinnitusameti otsuse, ehk annab selle kinnituse nõukogule läbiwaatamiseks.

§ 19. Kinnitusameti sisemine korraldus ja asjaajamine sünnib kodukorra järele, mis kinnituse nõukogu poolt wälja antakse.

§ 20. Kinnitusameti otsuse wastu võib kinnituse nõukogu kuu aja jooksul kaebtust

tõsta. Tähendatud kuuajaline tähtaeg arwatakse:

1) sisseantud kaebtuste korral päewast, millest kaebajale kinnitusameti otsus teada antud;

2) teiste kinnitusametite otsuste kohta, nende otsuste wäljakuulutamise päewast arwates, ehk kui niisugust wäljakuulutamist ei olnud, otsuse maksmapaneku päewast.

Kaebtuse tõstmine ei takista kinnitusameti otsust täide saatmast, kui täide saatmise edasilükkamise üle korraldust tehtud ei ole kinnitusameti enese ehk selle asutuse poolt, kuhu kaebtus antud.

§ 21. Kinnitusameti asju ajab ringkonna töökaitse kommissar.

6. Kinnitusnõukogu seadus — Töökaitse komisjoni aruandja II lugemisel. **A. Tulp** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—25.

Kinnitusnõukogu seadus.

§ 1. Kinnitusnõukogu asub töö-hoolekandeministeeriumi juures. Tema ülesandeks on Eesti wabariigis maksimate sotsiaalkinnitamise seaduste täitmise kõrgem järelwalwe ja nende seaduste täitmiseks tarwilikkude juhtnõõride ja seletuste andmine.

§ 2. Kinnitusnõukogu koosseis on: juhataja, töö-hoolekandeminister ehk tema asetäitja ja liikmed: töökaitse osakonna ja kinnitustoimkonna juhatajad, kaubandus-tööstus-, põllutöö-, raha- ja kohtuministeeriumide ja terwishoiu peawalitsuse esitajad, iga asutuse poolt üks esitaja, — 5 esitajat kinnituse alla käiwate tööliste ja 2 eratöõandjate poolt.

§ 3. Ministeeriumide ja terwishoiu peawalitsuse esitajad määratakse Wabariigi Walitsuse poolt wastawate ministrite ettepanekul.

§ 4. Kinnitusnõukogu liikmed — kinnituse alla käiwate tööliste esitajad walitakse üleriiklikul haigekassade esitajate nõupidamisel, mis kinnitusnõukogu korraldusel kokku kutsutakse.

Kunni nende walimiseni täidawad liigete kohuseid Tallinnas asuwate haigekassade juhatuste poolt walitud esitajad.

Nõukogu liikmed — töõandjate esitajad — walitakse kinnitusseltside poolt, mis on asutatud tööliste õnnetuse wastu kinnitamise seaduse põhjal.

Selles paragrahwis tähendatud kinnitusnõukogu liikmed walitakse 3 aasta peale, korra järele, mis kinnitatakse Wabariigi Walitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul.

§ 5. Kinnitusnõukogu liigeteks wõiwad olla mõlemist soost Eesti wabariigi kodanikud, mitte alla 20 aastat wanad, kirjaoskajad Eesti keeles, kelle walimiseõigus riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järele kitsendatud pole.

§ 6. Kinnitusnõukogu liigetele — tööliste ja töõandjate esitajale — walitakse asetäitjad samas korras, kui kinnitusnõukogu liikmed.

§ 7. Kinnitusnõukogu liikmed ja nende asetäitjad täidawad omi kohuseid kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ehk määratud saada.

§ 8. Kinnitusnõukogu liikmed — tööliste esitajad saawad kinnitusnõukogu koosolekul wiibimise eest riigi poolt tasu, kinnitusnõukogu määramisel.

§ 9. Töõandjal pole õigust kinnitusnõukogu liikmeid trahwida ega lepingu lõpetamist nõuda, kui töölt ärajäämine olenes kinnitusnõukogu liikme kohuste täitmisest.

§ 10. Kinnitusnõukogu koosolekust wõiwad juhataja korraldusel asjatundjad sõnaõigusega osa wõtta.

Kui kinnitusnõukogus asi arutamisel, mis ministeeriumi puudutab, kellel oma esitajat kinnitusnõukogus ei ole, kutsutakse selle ministeeriumi esitaja koosolekust sõnaõigusega osa wõtma.

§ 11. Kinnitusnõukogu koosolekud kutsutakse juhataja poolt tarwiduse järele kokku.

§ 12. Kinnitusnõukogule allub:

1) määruste ja juhtnõõride andmine § 1. tähendatud asjus;

2) kahtluste seletamine, mis kinnitamise seaduste tarwitamisel kinnitusasutustel ette tulewad;

3) kinnitusametite otsuste läbiwaatamine, muutmine ja tühjaks tunnistamine;

4) kinnitusameti liigete tasu kindlaksmääramine;

5) haigekassade ja kinnitusseltside arwepidamise ja aruandmise korra kindlaksmääramine;

6) nende wäärtpaberite nimekirja kokkuseadmine, mida haigekassad ja kinnitusseltsid omandada wõiwad;

7) a) sotsiaalkinnitamise seaduste kawade arutamine,

b) kinnitusasutuste- ja nõukogu kodukorra wäljatöötamine,

d) kinnituskongresside kokkukutsumine.

8) Kinnitusasutuste rewideerimise korra äramääramine.

§ 13. Eriti käib nõukogu otsustamise alla:

I. Tööliste haiguse wastu kinnitamise seaduste asjus:

1) korra äramääramine, mis järele ettewõtete juhatajad ja tööandjad on kohustatud: a) kinnitusasutustele teateid andma, b) neid teateid sisaldawaid raamatuid pidama, d) raamatuid rewideerimiseks kinnitusasutustele wälja andma;

2) haigekassade normaalpõhikirja wäljaandmine;

3) tähtaegade määramine, mis jooksul asjasthuwitatud pooled haigekassade asutamise üle töökaitse kommissarile teadaanded peawad andma;

4) üleüldiste juhtnõõride andmine haigekassade awamiseks ja ühendamiseks;

5) määruste wäljaandmine haigekassa liigete jaoks olewate arstimise asutuste sisseseade ja ülespidamise ning arstibi normide kohta;

6) haiguse wastu kinnitamise seaduse põhjal arstimise asutusega tehtawate lepingute üleüldiste aluste äramääramine;

7) nende arstimise asutuste kohta arstliku aruandmise kawa wäljatöötamine; kus kinnitamise seaduste järele kinnitatuid rawitsetakse;

8) haigekassa tegewuse ajutiseks lõpetamiseks ehk uuesti awamiseks luba andmine.

II. Õnnetujuhtumiste wastu kinnitamise seaduste asjus:

1) tunnistuse kawa wäljatöötamine, mis selgitab õnnetujuhtumise tekkimise tingimisi;

2) kinnitusseltside waheliste waidluste lahendamine kinnitustasu nõudmiste alluwuse üle;

3) pensioniraamatute kawa ja nende wäljaandmise korra kindlaksmääramine;

4) kinnitusringkondade piiride kindlaksmääramine;

5) wäljaspool ringkonda asuwatele ettewõtetele kinnitusseltside liikmeks astumise luba andmine;

6) walmistuse tingimiste poolest ühesugustele ettewõtetele oma iseäralikkude kinnitusseltside asutamiseks luba andmine;

7) omawalitsuse asutustele oma iseäralikkude seltside asutamiseks luba andmine ja nende asutamiseks aluste äramääramine;

8) korra ja tähtaegade kindlaksmääramine, mis jooksul ettewõtete walmistuse ala ja tööliste arwu üle teateid antakse;

9) pensioni wäljaarwamise tabelite kinnitamine;

10) kinnitusseltsidele liikumata waranduse omandamiseks luba andmine;

11) luba andmine kinnitusseltsidele nende pensioni põhikapitaali ja muid kapitaale oma eriülesannete jaoks laenu wiisil tarwitada ja teistele asutustele laenuks anda;

12) kinnitusseltside liigete sissemaksumade määra wäljaarwamiseks tarwilikkude üleüldiste aluste läbiwaatamine ja kinnitamine;

13) kinnitusseltside liikmemaksu wäljaarwamise aluste äramääramine;

14) tähtaegade määramine, mille jooksul kinnitusseltside liikmete sissemaksu üleüldiseid aluseid wõib uuesti läbi waadata;

15) korra äramääramine, mille järele wolinikkude walimised, kohalikkude komiteede kokkukutsumine ja wolinikkude kongressid peetakse;

16) kinnitusseltside põhikirjade läbiwaatamine ja kokkuseadmine;

17) kinnitusseltside omawaheliste lepingute aluste ja nende seltside liidu põhikirja läbiwaatamine;

18) kinnitusseltside poolt õnnetujuhtumiste kohta antavate aruannete kawa kinnitamine.

§ 14. Kinnitusnõukogu arutab asju, kas üleüldisel ehk osakonna koosolekul.

§ 15. Asjad, peale nende, mis on § 17. all tähendatud, waadatakse läbi nõukogu üleüldisel koosolekul, kes otsuswõimeline on, kui temast vähemalt 9 liiget osa wõtawad, nende seas ka nõukogu juhataja ehk tema asetäitja.

§ 16. Asjad, mis § 12. punkt 3. ja § 13. all tähendatud, waadatakse läbi nõukogu osakondade koosolekul.

Nõukogu osakonna koosolek seisab koos töö-hoolekandeministri poolt nimetatud ministeeriumi esitaja juhatusel kahest walitsuse esitajast ja kahest nõukogu poolt ja nõukogu liikmete hulgast walitud esitajast, üks tööliste poolt ja teine tööandjate poolt. Osakondade arwu määramine ja asjade ärajaotamine üksikute osakondade wahel sünnib nõukogu kodukorra põhjal. Osakonna koosolek on otsuswõimeline, kui temast vähemalt kolm liiget osa wõtab, nende seas ka juhataja.

§ 17. Asjad otsustatakse nõukogu üleüldisel ja osakonna koosolekul lihtsa häälteenamusega; ühearwuliste häälte äraandmise juures on juhataja hääle otsustaw. Kui osakonna juhataja nõukogu osakonna otsusega nõus ei ole, läheb asi üleüldise koosoleku otsustada. Nõukogu otsuse kinnitab töö-hoolekandeminister.

§ 18. Üleüldise tähtsusega arstiteaduslikud ja sanitäärküsimumused antakse enne kinnitusnõukogu lõpulikku otsustamist terwishoiu peawalitsuse heakskiitmiseks.

§ 19. Nõukogu peakoosoleku otsusel wõib nõukogu liigetest komisjone asutada, kes asjade enne nõukogus arutamist ettewalmistuse töid teewad, kui ka muid nõukogu ülesandeid täidawad. Neisse komisjonidesse wõib ka väljaspool nõukogu seiswaid isikuid osa wõtma kutsuda.

§ 20. Rewideerimise korral on rewideeritawad asutused ja isikud kohustatud kõiki rewideeritawa asjasse puutuwaid raamatuid, arweid ja sissekirjutusi rewideerijatele ette näitama.

§ 21. Nõukogu üleüldiste ja osakonna koosolekute, kui ka komisjonide siseimine asjaajamise kord määratakse ära

kodukorraga, mis walitsuse poolt kinnitatud saab, kui kinnitusnõukogu selle esialgses kujus wastu wõtnud on.

§ 22. Kinnitusnõukogu otsuste awalikult teadaandmise korra kohta, mis järele need riigi-, omawalitsuse ja kinnitusasutustele ja nende asutuste tegelastele teatawaks tehakse, teeb kinnitusnõukogu otsuse.

Üleüldise tähtsusega otsused ja need otsused, mis sundusliku määruse laadi kannawad, kuulutatakse „Riigi Teatajas“ wälja.

§ 23. Nõukogu otsuste wastu wõib kaebtusi kõrgemasse Riigikohtusse sisse anda ühe kuu jooksul otsuse wäljakuulutamise ehk teadaandmise päewast arwates.

Kaebtuse sisseandmine ei takista nõukogu otsuse jõusseastumist, kui selle kohta töö-hoolekandeministri ehk kõrgema Riigikohtu poolt korraldusi pole tehtud.

§ 24. Kinnitusnõukogul on õigus sotsiaalkinnituse küsimuste arutamiseks kinnituskongresse kokku kutsuda.

Kinnituskongressidest wõtawad osa:

- a) walitsuse ja omawalitsuse asutused ja teaduslikud seltsid;
- b) kinnitusnõukogu ja kinnitusametite liikmed, ja
- d) kinnituse alla käiwate tööliste ja tööandjate esitajad.

Nõukogu poolt wäljatöötatud ja töö-hoolekandeministri poolt kinnitatud kongressi kokkukutsumise määrus peab kongressi liigete walimise korda, nende arwu, kui ka kongressil arutamisele tulewaid küsimusi sisaldama.

§ 25. Kinnitusnõukogu asjaajamine käib töö-hoolekandeministeeriumi alla.

N. T a l t s (töer.): Et emade kinnitusseadus nii wäga tähtis on ja pikemaid arutusi esile kutsub, sellepärast teen täna aja hilisuse tõttu ettepaneku, koosolek lõpetada.

Juhataja **A. R e i**: On ettepanek tehtud koosolek lõpetada. Panen ettepaneku hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) E t t e p a n e k o n n ä h t a w a e n a m u s e g a w a s t u w õ e t u d.

Enne lõppu on sekretääril ette kanda Asutawa Kogu liigete nimekiri, kes aprillikuu kestes teadmata põhjustel koosolekuil puudunud.

7. Teadaandmine
Asutawa Kogu
liigete puudu-
miste üle aprilli-
kuul.

1 koosolekult, E. Birkenberg — 1, A. Ehrlich — 2, E. Jonas — 8, K. Ipsberg — 2, J. Järwe — 1, T. Kalbus — 1, A. Kaplur — 1, P. Karin — 2, J. Kärner — 1, Th. Käärrik — 1, E. Lindros — 1, K. Maim — 4, L. Olesk — 1, H. Oraw — 5, A. Ostra — 2, J. Puss — 1, K. Päts — 1,

Sekretäär A. **Jürman** (loeb):

Teatamata põhjus-
 tel on Asutawa Kogu
 koosolekuilt puudu-
 nud: A. Bachman —

J. Raamot — 1, M. Raud — 1, J. Reinthal — 1, E. Rosenwald — 4, P. Ruubel — 1, J. Semper — 1, O. Stackelberg — 1, A. Sternfeldt — 1, J. Sõnajalg — 3, J. Temant — 1, A. Tulp — 1, J. Tõnisson — 2, A. Uibopuu — 1, A. Weiler — 5, E. Wilde — 8, O. Küjen — 2, J. Rätsep — 5.

Juhataja **A. Rei**: Lõpetan koosoleku. Järgmine koosolek on harilikul ajal.

Koosolek lõpeb kell 7.35 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Asutawa Kogu esimees **A. Rei**.

Abisekretäär **A. Jürman**.